

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
Vanha talvitie 2–6 A 11
00580 Helsinki
olli.saari@vapaa-ajankalastaja.fi

MIELIPIDE

8.5.2025

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
ympäristölupavastuualue

Viite Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hakemukset Vuoksen vesivoimalaitosten (Imatrankoski; ESAVI/43156/2024, Tainionkoski; ESAVI/43147/2024) kalatalousvelvoitteiden muuttamisesta
Asia Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön (SVK) mielipide Vuoksen vesivoimalaitosten kalatalousvelvoitteiden muuttamisesta

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön mielipide

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) on tutustunut Varsinais-Suomen ELY-keskuksen (VARELY) hakemuksiin ja antaa niistä kunnioittavasti seuraavan mielipiteen.

VARELY:n jättämät hakemukset velvoitteiden muuttamiseksi ovat perusteltuja olosuhteiden muututtua hakemuksissa kuvatun mukaisesti olennaisesti velvoitteiden asettamisajankohdasta.

Vuoksessa sijaitsevat Tainionkosken ja Imatrankosken voimalaitokset estävät kalojen vapaan kulun Vuoksen ja Saimaan välillä sekä rajoittavat merkittävästi vaelluskalojen poikastuotantoa Vuoksen pääuomassa. Vuoksen vesistössä elää useita uhanalaisia kalakantoja, ja vaelluskalakantojen osalta luontaisten kantojen vahvistumisen esteenä suurelta osin on poikastuotantoon soveltuvien alueiden vähäinen määrä. Suurin osa Vuoksen putouskorkeudesta on valjastettu voimatalouden käyttöön, mikä rajoittaa lohikalakantojen elpymistä Vuoksessa sekä kalojen vapaata liikkumista lisääntymis- ja syönnösalueiden välillä.

SVK:n näkemyksen mukaan Tainionkosken ja Imatrankosken voimalaitoksille aiemmin asetetut kalataloudelliset velvoitteet ovat alimitoitettuja, eivätkä velvoitteeksi asetetut toimenpiteet tai kompensaatina tehtävänä istutukset vastaa kalastuslain, kansallisten strategioiden ja suunnitelmien tavoitteita, eikä nykyaikaista kalakantojen ja kalavesien hoitoa. Istutuksiin painottuvalla kalakantojen hoidolla ei saavuteta vaelluskalakantojen luontaista lisääntymistä, eikä turvata kalakantojen geneettistä monimuotoisuutta. Näiden tulisi olla pitkäjänteisen kalakantojen hoidon ensisijainen tavoite.

Vuoksen vedenlaatu ei rajoita lohikalojen luontaista lisääntymistä ja kalakantojen vahvistumista. Tämän osoittavat taimenen luontainen lisääntyminen Imatrankosken voimalaitoksen ohittavassa kaupunkipurossa sekä luonnonkudusta peräisin olevien emokalojen yleistymisen Imatrankosken alapuolisella jokialueella.

Toteuttamalla VARELY:n hakemuksissa esitetyt toimenpiteet alueiden suunnittelemisesta, rakentamisesta, kunnostamisesta sekä huolehtimalla em. alueille riittävästä ympärivuotisesta vesityksestä, myös lyhytaikaisvesityksestä, voidaan saavuttaa hyötyjä, jotka edesauttavat luontaisesti lisääntyvien vaelluskalakantojen poikastuotantoa ja vaellusta sekä Vuoksessa että Vuoksen ja

Saimaan välillä. Kalat vaeltavat sekä ylä- että alavirtaan ja käyttävät syönnösalueena voimalaitosten yläpuolista Saimaata, joten toteutuessaan toimenpiteillä on laaja vaikutus koko Vuoksen alueella.

Lopuksi SVK toteaa, että VARELY:n hakemukset sisältävät monipuoliset sekä kattavat toimenpidesitykset, joiden pitkän tähtäimen tavoitteena on vaelluskalojen luontaisen elinkierron palauttaminen sekä myös kalastusmahdollisuuksien säilyttäminen.

Taustaa

VARELY on kalatalousviranomaisena toimittanut aluehallintovirastolle hakemuksen Imatralla sijaitsevien Tainion- ja Imatrankosken voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden ja -maksujen lupaehtojen muuttamiseksi. Hakemuksen lähtökohtana on vesilain 3 luvun 22 §:n tarkoittama olosuhteiden olennainen muutos.

Voimassa olevat kalatalousvelvoitteet perustuvat Tainionkosken osalta Itä-Suomen vesioikeuden päätöksiin 12.6.1989 (IsVeO nro 42/I/89) ja 10.7.1986 (ISVEO N:o 50/Va I/86), joissa kalataloushaittoja kompensoidaan taimenen velvoiteistutuksilla sekä Imatrankosken osalta kalatien rakentamista koskevalla velvoitteella (Viipurin läänin maaherran päätös 4.11.1926) ja Vuoksen virran perkaustöiden kalatalousvelvoitteella (Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 9.4.1984).

VARELY hakee muutosta edellä mainittuihin velvoitteisiin.

VARELY:n hakemuksessa esitetään velvoitehoidon painopisteen suuntaamista istutuksista toimenpiteisiin, jotka edistävät vaelluskalakantojen palauttamista niiden luonnolliseen elinympäristöön. Hakemus sisältää seuraavia toimenpiteitä (suora lainaus hakemuksesta):

Tainionvirta

1. Voimalaitoksen haltijan tulee suunnitella ja toteuttaa Tainionkosken voimalaitoksen itäpuolen vanhaan koskiuomaan ja patoon kalatie ja lohikalojen poikastuotantoon soveltuvia alueita, luovuttaa kalatiehen ja kunnostusalueelle korvauksetta riittävä ympärivuotinen vesitys sekä tarvittaessa rakentaa kalaston kulkua ohjaavia rakenteita.
2. Voimalaitoksen luvanhaltijan tulee suunnitella ja toteuttaa Tainionkosken voimalaitoksen länsipuolelle kalan kulun voimalaitoksen ohi mahdollistava luonnonmukainen poikastuotantoalue, luovuttaa korvauksetta uomaan tarvittava vesimäärä ympärivuotisesti ja rakentaa tarvittaessa kalan kulkua ohjaavia rakenteita.
3. Voimalaitoksen luvanhaltijan tulee suunnitella ja toteuttaa Tainionkosken voimalaitoksen yläpuoliseen Vuoksen pääuomaan kalataloudellisia kunnostustoimenpiteitä (noin 0,8 ha).
4. Voimalaitoksen luvanhaltijan tulee tarkkailla voimalaitosten vaikutusta velvoitetöimenpiteiden toimivuutta ja lohikalojen poikastuotantoa kalatalousviranomaisen hyväksymällä tavalla. Tarkkailu tulee toteuttaa yhteistarkkailuna Tainionkosken ja Imatrankosken voimalaitosten kesken. Yhteistarkkailuohjelmaan tulee sisällyttää velvoitealueen (Saimaa – Vuoksi, rajavyöhyke) kalataloudellisen tilan nykytilaselvitys.
5. Luvanhaltijan tulee maksaa kalatalousviranomaiselle päätöksen lainvoimaiseksi tulosta alkaen vuosittain 12 500 € kalatalousmaksua (vuoden 2024 kustannustaso) käytettäväksi vesivoimarakentamisesta johtuvien kalataloudellisten haittojen vähentämiseen Tainionkosken voimalaitoksen vaikutusalueella.

Imatrankoski

1. Voimalaitoksen luvanhaltijan tulee suunnitella ja toteuttaa Imatrankosken voimalaitoksen länsipuolelle vanhaan koskiuomaan (Imatrankoskeen) lohikalojen poikastuotantoon soveltuvia alueita sekä luovuttaa kunnostusalueelle korvauksetta riittävä ympärivuotinen vesitys.
2. Voimalaitoksen luvanhaltijan tulee suunnitella ja toteuttaa Imatrankosken voimalaitoksen länsipuolelta alkavaan ja Imatran kaupunkipuroon yhtyvään ylisyöksyuomaan ja patoon kalatie ja luonnonmukainen poikastuotantoalue sekä luovuttaa kalatiehen ja poikastuotantoalueelle korvauksetta riittävä vesimäärä ympärivuotisesti.
3. Voimalaitoksen luvanhaltijan tulee huolehtia olemassa olevan Imatran kaupunkipuron ylläpidosta ja luovuttaa korvauksetta riittävä ympärivuotinen vesitys sekä mahdollistaa kalan kulku voimalaitoksen ohi Imatran kaupunkipuron kautta ja rakentaa tarvittaessa kalan kulkua ohjaavia rakenteita.
4. Voimalaitoksen luvanhaltijan tulee suunnitella ja toteuttaa voimalaitoksen itäpuolelta kulkevan Voimanpuron kalataloudellinen kunnostus, jossa uoman vesitystä lisätään ja lohikalojen poikastuotantoon soveltuvaa aluetta laajennetaan sekä mahdollistetaan kalan kulku Voimanpuron kautta voimalaitoksen ohi.
5. Voimalaitoksen luvanhaltijan tulee suunnitella ja toteuttaa Imatrankosken ja Tainionkosken voimalaitosten välisellä jokialueella kalataloudellisia kunnostustoimenpiteitä (noin 2,0 ha).
6. Voimalaitoksen luvanhaltijan tulee tarkkailla velvoitetoimenpiteiden toimivuutta ja lohikalojen poikastuotantoa kalatalousviranomaisen hyväksymällä tavalla. Osana kalataloudellista tarkkailua luvanhaltijan tulee toimittaa tiedot vanhaan koskiuomaan ja ohitusuomiin juoksutettavasta vesimäärästä reaaliaikaisesti tuntitarkkuudella ympäristöhallinnon ylläpitämään rekisteriin.
7. Voimalaitoksen luvanhaltijan tulee maksaa kalatalousviranomaiselle päätöksen lainvoimaiseksi tulosta alkaen vuosittain 37 500 € kalatalousmaksua (vuoden 2024 kustannustaso) käytettäväksi vesivoimarakentamisesta johtuvien kalataloudellisten haittojen vähentämiseen Imatrankosken voimalaitoksen vaikutusalueella.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Janne Tarkiainen (lausunnon valmistelija)
kalatalousasiantuntija

Olli Saari
toiminnanjohtaja